

Energidepartementet

12. mars 2025

Strategisk KU – Vestavind B, Vestavind F og Sørvest F

Pelagisk Forening viser til høring av strategisk konsekvensutredning (SKU) for Vestavind B, Vestavind F og Sørvest F.

Generelt

Pelagisk Forening mener at en strategisk konsekvensutredning for Vestavind F og Sørvest F med forslag om både utvidelse av kapasitet og område er nyttig siden områdene ble avsatt og åpnet for ganske mange år siden. Kunnskapsgrunnlaget er i stor grad fra 2012 og derfor er det behov for oppdatering. Sånn sett kan vi støtte høringen for de to områdene.

For Vestavind B er det et helt nytt område som ble foreslått av direktoratsgruppen i 2023. Pelagisk Forening mener det er vesentlig at man vurderer alle de foreslåtte områdene og vekter mellom alle de foreslåtte områdene. Da vil man i mye større grad kunne se samlet belastning. Dette blir også påpekt i en av utredningene. Sånn sett er vi ikke enig i at Vestavind B skal vurderes for åpning allerede nå. Vi mener området må vurderes sammen med de andre foreslåtte områdene.

Pelagisk Forening har vært svært bekymret for at denne utredningen, og den kommende utredningen av de andre områdene som ble foreslått av direktoratsgruppen (som vi mener man må se i sammenheng), ikke har hatt nok finansiering innenfor oppdraget som det krevde. Det er betydelige områder som eventuelt skal åpnes for havvind, og kunnskapen om flytende havvind, som det vil være mest av, sin påvirkning på livet i havet er svært mangelfull. Det viser også de fleste utredningene som gjelder livet i havet. Vår bekymring om manglende finansiering er derfor sterkt gjeldende også nå. Nivået på midlene til utredningene, som skal danne grunnlag for åpningsvedtak, står i sterk kontrast til statsstøttenivået som gis til havvindprosjekter. Det må komme en betydelig økt bevilgning til forskning på havvind sin påvirkning på livet i havet dersom regjeringen går videre med sin ambisjon. De bevilgningene må komme fort.

Vi har vært særlig bekymret for havvind sin påvirkning på de pelagiske artene, både fisk og planktonsamfunn. Forskning på pelagiske arter er vanskelig, ekstremt tid- og ressurskrevende. Dette kan ikke stå i veien for midler til forskning. De pelagiske fiskeartene har en betydelig verdi for norsk fiskerinæring, kystsamfunn og som matressurs. Denne betydningen må gjenspeile seg i bevilgningene.

Generelt mener Pelagisk Forening at utbygging av havvind må skje på en mest mulig arealeffektiv måte. Det er generelt lite fokus på arealeffektivitet i utredningene. Minst mulig areal må opptas av havvind. Vi mener derfor at i et valg mellom kapasitetsutvidelse i eksisterende område eller en utvidelse av område må man velge førstnevnte. Det er signaler som tyder på at man fra statens side forventer en arealeffektivitet som er betydelig større enn det man kan forvente i praksis. Dette må utredes nærmere.

Vi stiller også spørsmål ved hvorfor Havforskningsinstituttet (HI) ikke har vært med som en fast fagetat i oppdraget. HI er vår største kunnskapsleverandør om livet i havet og er derfor en naturlig partner i arbeidet med havvind. Vi ber om at HI inkluderes i det videre arbeidet.

Sjømattrygghet er vesentlig for norsk fiskerinæring. Vi selger våre produkter til hele verden og at maten er trygg å spise er essensiell for etterspørselen og for konsumentene. Vi kan ikke se at dette er et tema som er vurdert i konsekvensutredningen. Dette er sterkt kritikkverdig.

Vi registrerer at det gjentatte ganger blir vist til at manglende kunnskap om påvirkning, konsekvenser og usikkerhet må løses ved de prosjektspesifikke konsekvensutredningene. Dette er vi sterkt imot. Ved en prosjektspesifikk konsekvensutredning er området allerede åpnet for havvind: sjansen for å stoppe et prosjekt på grunn av kunnskap som kommer frem i den prosessen er minimal. Det er også helt urimelig og lite hensiktsmessig at en prosjektspesifikk utredning skal se på konsekvenser for mer omfattende ting. For eksempel vil en prosjektspesifikk utredning på plankton være altfor omfattende og dekke et for lite geografisk område.

Vi mener også at delområder som per nå viser seg vanskelig forenlig med havvind må tas ut av områdene før de eventuelt åpnes for havvind. Det å gjennomføre en prosjektspesifikk utredning vil nødvendigvis ikke løse utfordringene, og det er derfor enklere å ta ut delområder fra de foreslåtte områdene før de åpnes.

Kunnskapsinnhenting, og kunnskapen om konsekvensene må innhentes *før* åpning, ikke underveis. Dette ba vi tydelig om i vårt høringssvar datert 12. juni 2023 til Forslag til program for strategisk konsekvensutredning for havvind. Vi ber departementet om å lage en plan med tilhørende midler for kunnskapsinnhenting.

Utredningene nevner virkningen av klima, men kan si lite om hva det vil ha av påvirkning på sikt. Dette er uheldig og burde vært en del av utredningene i mye større grad enn det som kommer frem. Vi viser igjen til utfordringen om samlet belastning.

Mye av forskningen på bestander i Norge baserer seg på svært lange tidsserier med faste stasjoner. Dersom man bryter opp disse seriene eller fjerner/endrer stasjoner kan det være ødeleggende for forskningen og medføre at forskningen ikke har samme verdi, og dermed ikke kan brukes på samme måte. Dersom et område åpnes for havvind, og bygges ut vil det kunne ødelegge for disse tidsseriene. Dette er ikke

nevnt i utredningene. Dette er svært uheldig og må tas med i vurderingene om åpning.

Vi ser at det i utredningene og fra NVE nevnes forskning fra andre land. Dette er selvfølgelig nyttig og kan si noe om påvirkning og konsekvens. Men, det er verdt å nevne at det som er gjort i andre land nødvendigvis ikke er overførbart til Norge. I områdene i Norge vil det være mye mer bruk av flytende havvind, vi har andre arter, sammensetninger av arter og bunn, og en helt annen fiskerinæring. Dette bemerkes også i flere av utredningene. Det er positivt.

Dersom man konkluderer med åpning må samtlige premisser for vurderingene følges og avbøtende tiltak som foreslås settes inn.

Ved en åpning av områdene må fiskerinæringen få delta i vurderingene knyttet til seilingskorridorer i områdene.

Legging av sjøkabler må vurderes område for område. Dette må fiskerinæringen være med å vurdere. Kabler må være overtrålbare. Krysningspunkt kan være problematisk og det er derfor ønskelig at vi får delta i vurderinger knyttet til trase.

Havenergilooven stiller krav til at anlegget etter endt levetid skal fjernes i sin helhet. Det er fortsatt ingen krav til at det skal stilles økonomiske garantier ved etablering slik at dette faktisk gjennomføres, for eksempel ved konkurs. Dette må endres.

Vi forutsetter at vi kan komme med ytterligere generelle merknader ved høringen av utredningen av de andre områdene fra direktoratsgruppen.

Utredningen om fiskeri

Generelt

Det er svært skuffende at man i utredningene ikke har tatt hensyn til våre innspill til forslaget til program for KU. Det gjelder både virkninger for forskjellige redskapsgrupper, flåtegrupper, buffersoner til områder, datagrunnlag og datalengde, oppstyking av fiskeområder osv.

I NVE sin SKU, og i utredningen for fiskeri, sammenligner man fangstmende og verdi for det konkrete område med hele norsk økonomisk sone (NØS). Vi skjønner ønske om å se det i perspektiv, men det gir et fullstendig feilaktig bilde. Satt på spissen vil de fleste områder ha liten mengde og verdi sett i forhold til NØS. NØS er et enormt område og det foregår fiskeri i hele NØS. NØS dekker område fra Russergrensen i øst, opp mot Svalbard, langs hele kysten, store deler av Norskehavet, halvveis til Island, Færøyene, Storbritannia, Danmark og Sverige. En slik sammenligning minimerer verdien og betydningen av det området og tar ikke hensyn til flåtegrupper, nasjonal/regional/lokal betydning, redskapsgrupper, eller betydning for kystsamfunnene. Vi ber om at denne sammenligningen fjernes i det videre arbeidet.

Det er positivt at man i fiskeriutredningene påpeker at fiskeri er dynamiske og kan

endre seg, og at kunnskapen man har i dag, kan være vanskelig å basere seg på for å si noe om fremtidig aktivitet.

Vi er enig i utredningen når de vurderer at fiskeriene vil få negative konsekvenser i alle tre områder, men at fiskeriinteressene i nasjonal målestokk, ut fra det man i utredningen har sett på, er lave. Men, igjen, det er vanskelig å vurdere konsekvensene kun på det utredningen har vurdert. Vi vil igjen påpeke at utredningen ikke tar hensyn til flåtegrupper, nasjonal/regional/lokal betydning, redskapsgrupper, eller betydning for kystsamfunnene. Sånn sett blir det vanskelig å vurdere de faktiske konsekvensene.

I utredningen skriver man i kapittel 2.4 et sted at snurrevad er et aktivt redskap, og et annet at det defineres som et passivt redskap. Vi ber om at snurrevad defineres som et passivt redskap i tråd med Fiskeridirektoratets vurdering av redskapet.

Videre er det også vist til at kyst- og havflåten er delt inn i fartøy under og over 28 m. Dette er en eldre deling, og ikke gjeldende lenger. Per i dag skilles de to flåtegruppene på lasteromsvolum som kan benyttes til oppbevaring av fangst: under og over 500 m³. Vi mener derfor vurderingen om å dele flåtegruppene på over og under 28 m lengde vil kunne minimere virkningene for kystfartøy ettersom mange kystfartøy er betydelig lengre enn 28 m.

Vi stiller også spørsmål ved at statistikken har kommet ut med fartøyer med ukjent lengde. Vi ber om at dette undersøkes nøyere, og at fartøyene plasseres i en kategori til utredningene for de andre områdene.

Utredningen konkluderer med at sikkerhets- og aktsomhetsområder/soner må tilpasses de faktiske forholdene i hvert område. Dette støttes. Vi er derimot uenig i utredningene når det foreslås at dersom ikke kabler blir overtrålbare, må det være en del av aktsomhetsområdet. Kabler må være overtrålbare. Noe annet er uakseptabelt. Hvis ikke medfører det et større arealbeslag enn nødvendig.

Norsk fiskerinæring er basert på tre viktige lover som danner grunnlaget for målet bak utnyttelsen av de marine ressursene. De målene er en bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning, som skal bidra til sysselsetting, og bosetting i kystsamfunnene. I utredningens kapittel 3.4.1 står det:

I vid forstand kan tap av gode fangstområder og påfølgende endringer i driftskostnader også bidra til ytterligere strukturendringer i fiskeflåten. For eksempel kan det skape behov for økt teknisk mobilitet i flåten, gitt at dagens lønnsomhetsnivå for ulike fartøy- og redskapsgrupper skal opprettholdes. En slik utvikling kan medvirke til omfordeling av fiskekvoter mellom fartøygrupper, som også kan påvirke samhandlingen mellom sjø og land, og når det gjelder organiseringen av verdikjeder i fiskeriavhengige distrikter.

Denne betraktninger støtter vi. Og den viser i hvor stor grad havvind kan påvirke fiskeriene. Dette er svært bekymringsverdig, og må tas hensyn til i vurderingen av åpning.

Pelagisk Forening støtter ikke åpning for bruk av passive redskap innenfor et havvindområde.

Det er svært uheldig at erstatningsperioden for eventuelt tap kun vil være en brøkdel av et havvindanleggs levetid. Vi mener at dette må endres og ber om at forskriften endres.

I kapittel 4.1.1 om metode og verdisetting står det:

Hvilken verdi statistikktruten tildeles beregnes som et vektet gjennomsnitt av de tre ulike verdifaktorene. Vi venter fangstverdi med 60 prosent, mens antall spor og unike fartøy vektet med 20 prosent hver.

Vi stiller spørsmål ved denne verdisettingen. Fangstverdi gjør at arter med høy verdi får en større verdivurdering enn der det fiskes arter av lavere verdi, selv om kvantumet er det samme. På denne måten vil et område hvor det i stor grad fiskes nordøstarktisk torsk ha høyere verdi enn et område der det fiskes makrell. Denne verdisettingen gjør også at områder med marginale fiskerier får mindre verdi, selv om det totalt sett kan ha større konsekvens på grunn av at de er marginale. Vi mener at denne verdisettingen ikke er tilstrekkelig til å vurdere konsekvensene for fiskeri. Vi ber om at utredningen for de andre områdene endrer på denne vurderingen og i de aller minste legger med en vurdering av kvantum. Dersom det er finansielle årsaker til at det er gjort slik, må bevilgningene økes, jf. det vi har skrevet over.

I påvirkningsskalaen som det vises til i kapittel 4.1.2 er vi uenig i bruken av skalaen. For eksempel defineres «noe forringet» som at «redskapet kan brukes innfor områder med havvind». Dette er ikke en vurdering vi støtter, og fiskeriforvaltning og -organisasjoner er enig i at fisket innenfor områder ikke er ønskelig og heller ikke å anse som realistisk ettersom områdene som er foreslått ligger utenfor operasjonsområdet for de aller fleste fartøy som potensielt kunne fisket innenfor området.

Det gjøres noen svært grove forenklinger i metode som ikke vi kan støtte. For samme skala stiller vi også spørsmål ved hvordan man har konkludert med at et område defineres om det er «forringet» ut fra fartøystørrelser eller art man skal fiske på. Fiskeflåten må fiske når fisken er tilgjengelig, når kvaliteten er rett, og fisken er fangstbar, og innenfor det geografiske området som fiskeflåten kan fiske i. Vi mener at en del av forenklingene som gjøres medfører at konsekvensene blir mindre enn de reelt sett er.

I kapittel 4.4 står det:

Metodikken forutsetter at aktiviteten i perioden 2011 til 2023 er representativt for fiskeri i fremtiden. Dette er ikke nødvendigvis tilfellet. Andre forhold som klimaendringer, gytebestander, fiskeriforvaltning, m.m. påvirker hvor fiskeressursene befinner seg.(...) Det er rimelig å anta at antakelsene vi har gjort om ressursene, kan endre seg i perioden frem mot 2040.

Dette støttes i sin helhet, og viser hvorfor forenklingene over utfordrer konsekvensvurderingene.

Vi kan ikke se at utredningen diskuterer avvikling av anleggene og utfordringer knyttet til det. Dette må gjøres før åpning.

Pelagisk Forening støtter utredningens forslag om at kunnskapen må oppdateres jevnlig.

Vi vil også bemerke at prisene på fiskearter som oppgis i vedlegg A er utdatert og gir derfor ikke nødvendigvis et korrekt bilde. Vi viser igjen til det vi skrev over om verdisetting.

Sørvest F

Tobis er en viktig art i Sørvest F. Den er viktig for fiskeri og for økosystemet. Tobis er en kortlevd art og bestanden kan variere veldig over år. Man bør derfor i SKU ikke ta særlig hensyn til år med lave kvoter, og dermed lave fangster, for da blir ikke konsekvensen tydelig. Det er så vidt vi kan se heller ikke skrevet noe om den spesielle områdereguleringen som gjelder for tobis som også vil påvirke vurderingen av konsekvenser. Dette er uheldig.

I kapittel 6.2.2 påvirkning står det:

Samtidig er det store havgående fartøy som tråler etter tobis, og som har fleksibilitet til å utøve fisket i andre områder.

Dette støttes ikke. Tobis er en stedbunden art som krever en helt konkret type sediment. Det er ikke bare å flytte seg, så finner man tobis. Tobis er kun på svært avgrensede områder. Slike vurderinger gjør at konsekvensene blir vurdert mindre enn de faktisk er.

Det er en kjensgjerning at åpningen av Sørlige Nordsjø II var omdiskutert, blant annet på grunn av tobis. Det er derfor trist når man konkluderer slik i utredningen:

Det er verdt å merke seg at det foregår et betydelig fiske nord i området. I tillegg er det alvorlig konsekvens for enkelte ruter i det nedre området helt vest. For å minimere påvirkning fra havvind bør man vurderer å unngå en havvindutbygging i denne delen av området.

Utredningen konkluderer med at det er usikkerhet knyttet til hvordan utbyggingen i det allerede åpnete området får virkninger for fiskeriaktiviteten i Sørvest F. Dette støttes.

Vestavind B

I utredningen står det at det er registrert fiskeriaktivitet, men den er veldig ujevn: noen år er det mye aktivitet, mens andre år er det lite. Når man i utredningen videre konkluderer med at 96 % av fangsten i området er sild, gir det første betydelig

mening. Dette er utfordringen med de pelagiske artene. De forflytter seg og vandrer over store avstander og fiskes når de er best tilgjengelig til best kvalitet.

Det er svært uheldig at man ikke har detaljerte fangstdata for de østlige områdene. Forenklingen, ved å bruke gjennomsnittet, gjør at man ikke får et tydelig bilde på konsekvensene.

Vi støtter utredningen når den vurderer konsekvensene for fiskeri til å være forringet, men i stor grad et effektivitetstap.

Vestavind F

Vestavind har samme utfordring som Vestavind B med sildefisket. Vi viser til det vi skrev over.

I vurderingen skriver man at den reelle aktiviteten i området nok er høyere enn det som fremkommer av konsekvenskartene på grunn av manglende kunnskap om den mindre flåtens bruk av området. Dette støtter vi. Av de tre områdene ligger dette nærmest land og det kan derfor forventes betydelig mer aktivitet fra den mindre flåten i områdene nærmest land.

Det er uheldig at man i stor grad kun har brukt data fra 2018-2022 i vurderingene. Dette gjør usikkerheten større. Vi viser igjen til våre innspill til forslaget til KU program.

Virkinger av havvind på naturmanfold i de frie vannmasser

Kunnskapshull går igjen i utredningen. Dette gjelder særlig fisk, fiskelarver, og plante- og dyreplankton. Det gjelder både for alle faser av et havvinnanlegg, og for både biolog, oseanografi, og elektromagnetisme. Dette gjør at vurderingene om konsekvens blir veldig usikre, og beslutningsgrunnlaget blir for svakt. Før man kan ta en beslutning mener vi at utredningens oppsummering av kunnskapshull, kapittel 2.5, må tettes.

Plankton er byggeklossene for mange av bestandene i havet. Det er veldig positivt at det er tatt med, men det er åpenbart store kunnskapshull knyttet til virkningene fra havvind.

Det er svært uheldig at larvedrift ikke er vurdert på grunn av kunnskapsmangler. Vi er ikke enig i utredningen at dette kan flyttes på til prosjektspesifikke utredninger, jf. det vi har skrevet over.

Vi er uenig i at kunstige rev kun skal resultere i positiv effekt. Det er ofte normalt å vurdere at en ny type habitat er å anse som en endring fra naturtilstanden. Det er i tillegg store kunnskapshull knyttet til hvilke arter som vil ha fordeler, og ulemper av et kunstig rev. Det er også sannsynlig at fremmede organismer kan bruke slike rev som stepping-stones for videre ekspansjon. Vi er derfor sterkt uenig i at utredningen kun ser på kunstig rev som positiv, som igjen medfører at

konsekvensene ikke blir reelle. Vi mener konsekvensene fra kunstig rev bør konkluderes å være negativ, eller nøytral. Vi ber om at dette gjøres i utredningen for de andre områdene som direktoratsgruppen har foreslått.

Datagrunnlaget som er brukt på plankton er en serie som går tilbake til 2004, kapittel 3.1.4. Dette er veldig positivt.

For Vestavind B blir makrell i tabell 20 definert som en ansvarsart. Dette blir ikke gjort i de tilsvarende tabellene for de to andre områdene. Vi kan ikke se årsaken til at det er gjort slik.

Som vi har nevnt tidligere er det utfordrende at de pelagiske artene har store gytefelt, beite-, oppvekst- og vandringsruter. Når bare en liten del kan bli utbygget med havvind, mener utredningene at verdien og konsekvensene ikke blir særlig store. Vi syntes dette blir en forenkling når vi ikke vet konsekvensene av havvind på disse artene.

Vi stiller også spørsmål ved konklusjonene om konsekvens og påvirkning, når kunnskapen er så mangelfull. Vi er bekymret for at konsekvensene undervurderes.

Med tanke på kunnskapshullene når det gjelder virkningen av havvind på tobis stiller vi spørsmål ved at man lander på forringet konsekvens for begge alternativ på Sørvest F. Gitt det man vet om tobis per i dag er vi bekymret for at man har nedvurdert konsekvensene. Dersom man lander på å åpne Sørvest F må det gjennomføres en kartlegging av bunnssubstrat som er viktig for tobis i god tid i forkant av utlysning av områder, i tråd med det utredningen anbefaler. Dersom det viser seg at SKU ikke har vurdert konsekvensene riktig må det stoppes.

Andre utredninger

Vi oppfordrer på det sterkeste til å følge forslagene om tetting av kunnskapshull. I fagutredningen om naturmangfold, bunnsammfunn og naturtyper er det flere forslag til konkrete undersøkelser som kan gjøres i de forskjellige områdene.

Det er et paradoks at utredningen om naturmangfold, bunnsammfunn og naturtyper i større grad har kommentert hvilke redskap og arter det fiskes på i Vestavind F enn det fiskeriutredningen har gjort.

Vi stiller også spørsmål ved hvorfor ikke utredningen til Kystverket om seilingsdistanse er vurdert opp mot fiskefartøy i transitt mellom fiskefelt.

Konklusjon

Det er tydelig at utredningene har manglet finansiering til å gjennomføre en skikkelig konsekvensutredning som man kan benytte som grunnlag for åpningsavgjørelser. Dette må det gjøres noe med.

Pelagisk Forening støtter ikke en åpning av Vestavind B. Kunnskapene er for mangelfulle og vi mener disse må tettes for å kunne vurdere konsekvensene til å ta en avgjørelse om åpning eller ikke. Vi mener i tillegg at Vestavind B må vurderes opp mot de andre foreslåtte områdene fra direktoratsgruppen.

Pelagisk Forening støtter ikke en åpning av Sørvest F, altså ytterligere områder utover det som allerede er åpnet i Sørlige Nordsjø II.

Om man nødvendigvis må gå videre med Vestavind F, utover det området som allerede er åpnet mener vi det bør skje ved en kapasitetsutvidelse. Pelagisk Forening mener at kunnskapsmangelen gjør at vi på nåværende tidspunkt ikke kan støtte en åpning av Vestavind F.

Med hilsen

Pelagisk Forening - Pelagisk Servicekontor AS

Mariann Frantsen
daglig leder

Mia Høgi
seniorrådgiver